

Noordoost-Veluwe

Els Koopmans-Grommé
Bongerdplein 1
8162 AW Epe
e.d.van.dissel@hccnet.nl

Noordwest-Veluwe

Bert Beens
Van Lennepstraat 11
3842 XW Harderwijk
bertbeens@wanadoo.nl

Oss

Cun Wijnen
Wijststraat 15
5384 RA Heesch
cunwijnen@planet.nl

Otterlo

Marike van de Pol
Elspeterweg 78 a
3888 MX Uddel
marike@hetnet.nl

Kop van Overijssel

Bert van Geel
De Rikking 198
8332 CK Steenwijk
u2us@xs4all.nl

Libellenwerkgroep Overijssel

Evert Ruiter
Houtmanstraat 10
8023 EA Zwolle

Vogel-, vleermuis- en vlinderwerkgroep Noordrand Rotterdam

Peter van Dalen
Meidoornhoek 18
3053 BB Rotterdam

Vlinder- en libellenwerkgroep Rotterdam

Maurice Backerra
Bureau stadsnatuur R'dam
Postbus 23452
3001 KL Rotterdam
m.backerra-bsr@nmr.nl

Schoonebeek

Conny Mazee
Europaweg 43
7761 AA Schoonebeek
co.bosch@hccnet.nl

Utrecht

H. Hendriks
J. de Bekastraat 2
3514 VM Utrecht
h.hendriks@zonnet.nl
<http://home.tiscali.nl/stea.utrecht/vlinderwerkgroep>

Voorne-Putten

Jolanda ten Thije
Orion 47
3225 GL Hellevoetsluis
jtenthije@hetnet.nl
www.knnv.nl/voorne/03-werkgroepen/c-vlinderwg/vlinderWG.htm

Naar het bos van morgen

Nadat de KNNV dit voorjaar eerst het boekje 'Bosrandbeheer voor vlinders en andere ongewervelden' van De Vlinderstichting en EIS-Nederland had uitgebracht, volgde in de zomer 'Naar het bos van morgen'. Dit boek, met de ondertitel 'beheer van multifunctioneel bos' is uitgegeven samen met Staatsbosbeheer. Het is in eerste instantie ook bedoeld om de visie van SBB op het bos in Nederland voor de eigen medewerkers duidelijk te maken en om te laten zien op welke wijze SBB het bos graag beheerd ziet worden. Omdat dit ook voor veel anderen interessante materie is werd het door de KNNV opgepikt en komt het nu beschikbaar voor iedereen.

Het is een praktisch gericht boekwerk, waarin onder andere wordt ingegaan op wat nu eigenlijk multifunctioneel bos is, maar vooral hoe dat bos er over tien jaar uit moet zien. Multifunctioneel wil zeggen dat de functie meer is dan alleen houtproductie, natuur of recreatie, maar juist een samenspel van die drie. Zo komen in de kenmerken van het bos van morgen alle drie aspecten aan de orde: diversiteit in boomsoorten, gevarieerde structuur en dood hout voor de natuur, maar ook kwaliteitshout voor de productie en markante punten en spannende plekken voor de recreatie.

Uitgebreid wordt ingegaan op de manieren waarop je dat gevarieerde bos kunt bereiken en aan de hand van een aantal voorbeelden wordt dat nog eens verduidelijkt. Er wordt gesproken over dunningsmethoden, over toekomstbomen, maar ook over geleidelijke bosranden, waar zeer veel planten en dieren zich uitstekend in thuis voelen.

In het deel over begrazing blijkt dat er ook bij Staatsbosbeheer heel genuanceerd wordt gedacht over begrazing en bossen. De jubelstemming die er een tiental jaren geleden was, waarbij begrazing als de oplossing gezien werd, is inmiddels al wat geluwd. Er wordt aangegeven dat een incidentele piekbegrazing waarschijnlijk veel beter is dan het permanent extensief begrazen. Het beheer van bossen wordt in het boek praktisch benaderd. Welke maatregelen moet je nemen bij verschillende terrein-

condities, hoe werken beheerkaarten en natuurdoeltypen en hoe evalueer je het beheer, het komt allemaal aan de orde. Niet alleen SBB-ers, maar iedereen die in bossen en bosbeheer geïnteresseerd is, vindt in 'Naar het bos van morgen' veel en nuttige informatie.

Hans van den Bos, 2004. Naar het bos van morgen, beheer van multifunctioneel bos. KNNV Uitgeverij, Utrecht. ISBN 90 5011 200 5. Prijs: € 19,95.

Kars Veling

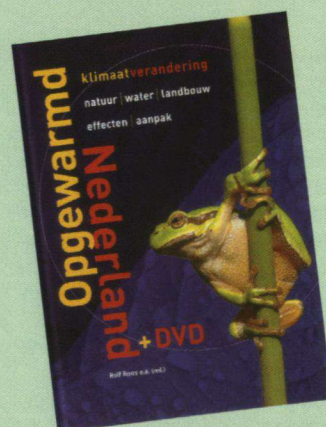
Vorm geven aan onderzoek

Onderzoekshandleiding Vorm en Functie

Hoewel de jeugdbonden voor natuurstudie in ledental helaas niet erg groot zijn, zijn ze gelukkig wel actief. Zo heeft de NJN (Nederlandse Jeugdbond van Natuurstudie) onlangs een onderzoekshandleiding uitgegeven. Het is een informatief boekje voor de beginnende jonge natuuronderzoeker. Het kost € 3,50 en is te bestellen via www.jeugdbondsuitgeverij.nl.

Opgewarmd Nederland

Halsbandparkiet, flamingo en paardekastanjemineermot verschijnen in de Nederlandse natuur. De kleine en grote zilverreiger, afkomstig uit Zuid-Europa worden steeds talrijker in Nederland. De korhoen verdwijnt uit het Nederlandse heideveld; het wordt hem hier te warm. Tal van andere inheemse soorten verhuizen naar het koudere Noorden in reactie op het warmere klimaat. "Vierhonderd kilometer per eeuw schuift het klimaat op" zeggen Rolf Roos en Bart van Tooren, "of om het voorstelbaar te maken: vier kilometer per jaar en dat is weer elf meter per dag". Plant- en diersoorten moeten dus met het klimaat meeverplaatsen, willen ze dezelfde leefomstandigheden behouden. Dat geldt ook voor vlindersoorten. Maar kunnen vlindersoorten deze klimaatveranderingen wel bijhouden? Over de gevolgen van het verschuivende klimaat verscheen onlangs het boek 'Opgewarmd Nederland'. Het boek is een initiatief van Rolf Roos, ecoloog, filmmaker en publicist. Dit boek met dvd is een coproductie van Stichting Natuur en Milieu (SNM),

Stichting Natuurmedia en uitgeverij Jan van Arkel. Vijfendertig auteurs van verschillende organisaties (o.a. KNMI, Alterra, RIVM en De Vlinderstichting) schrijven over de effecten van klimaatveranderingen op de Nederlandse natuur. De dvd bevat documentaires over de effecten van het warmere klimaat op onder meer de Nederlandse kust, rivieren, libellen en vogels.

"Klimaatverandering is niet te voorkomen maar wel te beperken", aldus Jasper Vis van SNM in het hoofdstuk Klimaatbeleid: snel beginnen, lang volhouden. Stichting Natuur en Milieu wil met het boek het kabinet Balkenende II aansporen maatregelen te nemen om klimaatveranderingen tegen te gaan. Het eerste exemplaar van Opgewarmd Nederland werd daarom op donderdag 11 november uitgereikt aan Liesbeth Spies, voorzitter van de klankbordgroep onderzoek klimaatverandering van de Tweede Kamer.

Vlindersoorten verhuizen omdat hun leefomgeving verandert. De rode vuurvlinder verliet in 1947 Nederland, de moerasparelmoervlinder in 1983. Koninginnenpage, boswitje en gehakelde aurelia doen het daarentegen goed in Nederland. Deze generalisten kunnen de klimaatverandering vooralsnog bijhouden. "Voor veenhooibeestje, veenbesparelmoervlinder en veenbesblauwtje zou het in ons land wel eens einde verhaal kunnen zijn", schrijft Chris van Swaay van De Vlinderstichting in het hoofdstuk Dagvlinders: extra onder druk. Maar zolang deze drie elders een geschikte habitat kunnen vinden, zullen ze de klimaatverandering kunnen bijhouden.

"Om soorten te ondersteunen bij het verhuizen is een goede inrichting van de ecologische

LEZINGEN

hoofdstructuur nodig, te weten grote aaneengesloten natuurgebieden" zegt Paul Opdam van Wageningen Universiteit in het hoofdstuk klimaatverandering en ecologische hoofdstructuur. De huidige versnippering van Nederland verhindert namelijk veel soorten met het klimaat mee te verhuizen. De ecologische hoofdstructuur moet verbinding maken met de rest van Europa. Als soorten de grens overgaan moeten ze immers weer geschikte leefgebieden vinden om te kunnen overleven.

Niet alleen vlinders migreren van zuid naar noord. Het boek doceert dat niet-mobiele specialisten het moeilijk in Nederland krijgen. Keer op keer wordt een zelfde migratie voor allerlei andere dier- en plantsoorten, onder andere libellen en korstmossen beschreven. Als 'Opgewarmd Nederland' op de bureaus van de politici komt te liggen bereikt het zijn belangrijkste doel, maar waarschijnlijk zal dit prachtige boek vooral de salontafels van de natuurbeheerders sieren.

Opgewarmd Nederland
35 auteurs
Uitgave Stichting Natuurmedia in samenwerking met uitgeverij Jan van Arkel en Stichting Natuur en Milieu. 224 pagina's.
ISBN: 90 808158 2 9.
Prijs: € 34,95.

Coranne Zwijnen, bioloog en student wetenschapscommunicatie

GIFTEN

Van de heer J.N.A. H. te Arnhem ontvingen wij zoals elk jaar weer een gift: € 230,-. Een legaat leverde onze stichting een bedrag van € 844,- op. En de heer S. te G. maakte € 400,- naar onze rekening over.

ESRI Nederland BV, (www.esri.nl), sponsorde De Vlinderstichting door een forse korting te geven op de aankoop van GIS-software. Die wordt onder andere gebruikt voor het maken van kaartjes en ruimtelijke analyses. Door deze korting bespaarden wij maar liefst € 3.600,-!
Allen hartelijk dank!

Wilt u een lezing laten verzorgen, kijk dan op www.vlinderstichting.nl onder de knop vlinders & libellen/meer weten/lezingen of bel 0317 467346 voor meer informatie.

15 februari 2005, 20.30 uur

Bloemen en hun bezoekers –
Jaap Bouwman
Nederlandse Bond voor Plattelandsvrouwen
Cultureel centrum, Julianalaan 1,
Sprang-Capelle
Toegang: € 3,-
Informatie: mevr. J. Zwijgers, tel. 0416 276687

17 februari 2005, 19.45 uur

Vlinders en libellen in hun omgeving – Kars Veling
KMTP Groei en Bloei afd. Driebergen
Woon- en zorgcentrum De Brug,
Sparrenheide 1, Driebergen-Rijsenburg
Informatie: mevr. H. Bom, tel. 0343 51 46 45

12 april 2005, 20.00 uur

Vlinders in de tuin – Kars Veling
Groei en Bloei afd. Baarn
Cultureel centrum De Speeldoos,
Rembrandtlaan 35, Baarn
Toegang niet leden: € 2,50
Informatie: de heer R. v.d. Meij, tel. 035 5415807

13 april 2005, 20.15 uur

Vlinders in de tuin – Kars Veling
Groei en Bloei afd. Bergen-Schoorl
Emmazaal, Dr. Van Peltlaan 31,
Bergen (zaal achter witte kerk)
Toegang: € 1,-
Informatie: de heer A. Groenewoud, tel. 072 5894055

21 april 2005, 20.00 uur

Vlinders in Alkmaar en hun omgeving
KMTP afd. Alkmaar
Vrijheidskerk, Gabriël Metsulaan 4, Alkmaar
Toegang: € 2,-
Informatie: mevr. L. Tulleners, tel. 072 5641670

30 april 2005, 20.00 uur

Vlinders
Groei en Bloei afd. Sittard
Ontmoetingskerk, Emmaplein 50, Geleen
Toegang: gratis
Informatie: de heer J. Driessen, tel. 046 4333126

TENTOONSTELLINGEN

Onderstaande tentoonstellingen van De Vlinderstichting zijn ondergebracht bij ExpoRent. Informatie over verhuur en beschikbare perioden is te verkrijgen bij ExpoRent, tel. 0481 420164, of exporent@eco-markt.nl. Of kijk op www.expo-rent.org.

Annette van Berkel

- Herstel dagvlinders gaat in op achtergronden van de achteruitgang van de dagvlinders en de mogelijkheden die er zijn voor herstel. Huurprijs: € 250,- per vier weken.
- Vlinders in de duinen is een fraai vormgegeven tentoonstelling over het Nederlandse duingebied en de vlinders die daar voorkomen. Huurprijs: € 350,- per vier weken.
- Vlinders in het veenweidegebied behandelt vlindersoorten die kenmerkend zijn voor het veenweidegebied. Huurprijs: € 75,- per vier weken.
- Tuinieren met planten en dieren stimuleert mensen om hun tuin op een natuurvriendelijke manier in te richten en te onderhouden. Huurprijs: € 125,- per vier weken.

19 maart t/m 16 april

Tuinieren met planten en dieren
IVN Texel, Wilsterstraat 9, Den Burg

1 t/m 30 april

Tuinieren met planten en dieren
MEC Breda
Wolfslaardreef 95, Breda

1 april t/m 8 mei

Herstel dagvlinders
De Kleine Aarde, Het Klaverblad 1, Bostel

15 mei t/m 30 september

Herstel dagvlinders
Bezoekerscentrum Wandelbos Groenendaal
Burg. van Rappardlaan 1, Heemstede

WERKGROEPEN

Insectenwerkgroep KNNV
Waterweg Noord
Jan Scheffers
Van der Hoevenstraat 2
2671 EG Naaldwijk

't Duumpje West-Zeeuwsch-Vlaanderen

Anna Almekinders
Olieslagersweg 1
4525 LC Retrachement
vlinders@duumpje.nl
www.duumpje.nl

Woerden

Mieke de Haan
Van Teylingenweg 148
3471 GH Kamerik
mieke.dehaan@hetnet.nl

IJhorst

Frank van der Ende
E. Vosland 12
7951 CM Staphorst
frankvderende@hetnet.nl

Zaanstreek

Mevr. H. Roode-Woudstra
Postbus 223
1500 EE Zaandam

Vlinder- en libellenwerkgroep Zeeland

Floor van Lamoen
Statenhof 3
4463 TV Goes
vlinlibzeeland@planet.nl
www.vlinlibzeeland.nl

Zeeuws-Vlaanderen (Oost)

Joop de Bakker
Pastoor Willemsstraat 5
4586 AJ Lamswaarde
jdbakker@zeelandnet.nl

Zuid-Kennemerland

Jacques Clemens
Vogelenzangseweg 366
2114 CL Vogelenzang
jcl@quicknet.nl
www.knnv.nl/haarlem/dagvlinderwerkgroep.htm

Libellenwerkgroep Zuid-Kennemerland

F. Koning
M. Hobbemastraat 37
2102 BJ Heemstede
koning.f@wolmail.nl
www.knnv.nl/haarlem/libellenwerkgroep.htm

Zoetermeer

Anja van Beek
Turfberg 16
2716 LT Zoetermeer
anjahansvb@wanadoo.nl

Zuidwolde

Jan de Haas
Jan Westerhuisstraat 2
7924 RE Veeningen
j.a.dehaas@hetnet.nl